28 May, 2026

Swahili

Kwa watu wa DRC, hasa kwa watu wa Ituri

Jambo kwenu wakahaji wa Ituri

Mbote na bino, bato ya Ituri

Jina langu ni Tedros, na mimi ni Mkurugenzi Mkuu wa Shirika la Afya Duniani (WHO). Lakini leo, siandikii kama afisa. Ninaandika kama mtu anayejua mkoa wenu, aliyetembea barabarani kwenu, na anayejali kwa moyo wote kinachowapata ninyi na familia zenu.

Ninaandika kwa sababu nataka kuwa nanyi katika nyakati hizi. Na nataka mjue kwamba hamko peke yenu.

Ebola si mgeni kwangu kibinafsi. Kuanzia mwaka 2018 hadi 2020, nilifika mara kumi na nne Kivu ya Kaskazini, kitovu cha mlipuko wakati huo. Ziara kumi na nne kwa Beni, Butembo, Katwa, Goma, na katika makundi mengi mengine. Wakati wa mlipuko huo, Ebola ilienea katika Kivu ya Kaskazini, Kivu ya Kusini, na kufikia sehemu za Ituri pia. Nilikuwa pamoja na familia zilizopoteza wapendwa wao. Nilikutana na wafanyakazi wa afya wakihatarisha maisha yao kila siku. Nilikutana na viongozi wa jamii, waganga wa jadi, viongozi wa kidini na viongozi wa biashara ambao walikataa kuacha watu wao. Niliona wanaume na wanawake wakionyesha ujasiri wa kipekee katika mazingira magumu zaidi. Watu wale, walioniona nikirudi tena na tena, walitaka kunipa jina lililokuwa la jamii yao. Waliniuliza kama mimi ni mtoto wa kwanza, wa pili, au wa tatu kwa wazazi wangu. Nilipowaambia kuwa mimi ni mzaliwa wa kwanza, walinipa jina la Dkt. Paluku. Ninabeba jina hilo kwa fahari. Si jina tu. Ni kifungo. Ni ukumbusho kwamba kazi hii haihusu vyeo au taasisi. Inahusu watu. Inahusu ninyi.

Mlipuko ule ulikuwa miongoni mwa migumu zaidi katika historia. Haukutokea katika mazingira ya utulivu na amani. Ulitokea katikati ya vita vya silaha, na jamii zikiwa zimehamishwa, njia za usambazaji zikivurugwa, na wafanyakazi wa afya wakifanya kazi

chini ya tishio la kudumu. Watu walikimbia ukatili huku wakijaribu kujikinga wao wenyewe na familia zao dhidi ya ugonjwa mbaya. Ninakumbuka kuwepo Beni zaidi ya mara moja wakati mapigano yalifanyika pembezoni mwa mji. Tuliweza kuyasikia. Na bado wafanyakazi wa afya waliokuwa karibu nami hawakusimama. Waliendelea kufanya kazi. Ujasiri kama huo ni kitu ambacho sitasahau kamwe. Changamoto za wakati huo si tofauti sana na mnazokabiliwa nazo leo Ituri. Naelewa hilo. Nimeshuhudia kwa macho yangu mwenyewe.

Kutokuamini kulikuwa kwa kina, na hali ya usalama iligharikimu muda wa thamani. Wafanyakazi wetu wa afya walishambuliwa. Vituo vya afya viliwekwa lengo. Watu waliokuwa tu wakijaribu kuokoa maisha walijikuta katikati ya mgogoro ambao hawakuuanzisha. Maisha yalipotea ambayo tungeweza kuokoa, na hilo bado linanisumbua. Lakini pia nilishuhudia kitu cha ajabu. Tulipoweza kusikiliza, jamii zilipohisi kuheshimiwa na kusikizwa, mambo yalianza kubadilika. Imani iliongezeka polepole, kisha haraka zaidi. Watu walijitokeza. Na pamoja, tuliweza kudhibiti mlipuko. Tulifanya hivyo. Watu wa DRC walifanya hivyo. Sitasahau kamwe.

Sasa Ebola imerudi. Wakati huu, mlipuko unaikumba mkoa wa Ituri zaidi ya yote. Zaidi ya asilimia 90 ya visa vyote vimeripotiwa katika mkoa wa Ituri, na idadi ndogo ya visa pia vikiripotiwa Kivu ya Kaskazini na Kivu ya Kusini. Najua jinsi hilo linavyotisha, na najua kwamba watu wa Ituri wanabeba mzigo ambao si rahisi kubeba.

Najua kwamba wengi wenu mmechoka. Mnabeba mengi tayari: malaria, njaa, kutokuwa na usalama, na mapambano ya kila siku ya kuweka familia zenu salama. Na sasa Ebola. Si haki, na sitadanganya vinginevyo.

Lakini pia nataka kusema jambo lingine kuhusu Ituri, kwa sababu mkoa huu unastahili kuonekana kwa zaidi ya matatizo yake. Ituri ni mahali pa nishati ya ajabu. Ni mkoa wenye biashara inayosisimua, roho ya ujasiriamali, na jamii ambazo zimekataa kufafanuliwa na migogoro inayozizunguka. Masoko ya Bunia yanafurika uhai. Wafanyabiashara, wakulima, walimu, na vijana wanaojenga mustakabali wao dhidi ya vikwazo vyote. Roho hiyo, kukataa kukata tamaa, ndiyo hasa tunachohitaji sasa. Ndiyo msingi ambao juu yake tutajenga jibu letu. Hatukuja Ituri na dawa na ujuzi peke yake. Tumekuja kujiunga na jamii inayojua tayari jinsi ya kupigana kwa ajili ya uhai wake.

28 May, 2026

Nataka kusema neno maalum kwa vijana wa Ituri. Mnakua katika hali ambazo hakuna kijana anayepaswa kukabiliwa nazo. Na bado ninachokiona, tena na tena, si kukata tamaa bali uamuzi imara. Ninyi ndio mustakabali wa mkoa huu na nchi hii. Katika mlipuko huu, mna jukumu muhimu la kucheza. Zungumzeni na marafiki zenu na familia zenu. Shiriki unachojua kuhusu Ebola. Saidia kuvunja hofu na ukimya unaoruhusu virusi hivi kuenea. Sauti yenu inasikika mbali zaidi kuliko mnavyofikiri, na tunaihitaji sasa zaidi ya wakati wowote.

Na kwa wafanyakazi wa afya wa Ituri, nataka kusema hivi: mnaonekana, na hamko peke yenu. Kila siku mnakwenda kazini mkijua hatari, na mnakwenda hata hivyo. Mnafanya hivyo kwa ajili ya wagonjwa wenu, kwa ajili ya jamii zenu, kwa ajili ya familia zenu. Ninyi ndio uti wa mgongo wa jibu hili. Bila ninyi, hakuna kitu chochote kinachowezekana. Najua hali ni ngumu. Najua rasilimali mara nyingi hazitoshi. Najua hofu na uchovu ni wa kweli. Tafadhali jueni kwamba WHO inasimama pamoja nanyi, kwamba tunafanya kazi kupata msaada unaohitajika, na kwamba ujasiri wenu na kujitolea kwenu vinajulikana na kuthaminiwa sana mbali zaidi ya mipaka ya mkoa huu.

Pia najua kwamba hali ya usalama katika sehemu za mkoa huu inabaki kuwa ngumu sana. Migogoro na uhamishaji hufanya kila kitu kuwa kigumu zaidi, ikiwa ni pamoja na kuwafikia watu wanaohitaji huduma, na kuweka wafanyakazi wa afya salama. Nataka kuwa mkweli: hii ni moja ya changamoto zetu kubwa zaidi. Hatuwezi kufanya kazi hii kama wale wanaojaribu kusaidia wanazuiwa kufanya hivyo, au kuwekwa katika hatari. Tunafanya kazi kwa karibu na washirika wote wanaohusika kuhakikisha kwamba jibu linaweza kufikia kila jamii inayohitajika, na kwamba hakuna anayeachwa nyuma kwa sababu ya mahali wanapoishi au kinachoendelea karibu nao.

Ndiyo maana leo ninafanya ombi la moja kwa moja kwa pande zote zinazopigana katika mkoa huu: tafadhali, tangaza kusimama kwa mapigano. Hata kwa muda mfupi. Hata kiasi cha kuwaruhusu wafanyakazi wa afya kupita. Watu wanakufa kutokana na Ebola ambao hawahitaji kufa. Watoto wanaugua. Familia zinateseka. Hakuna sababu, hakuna mgogoro, hakuna malalamiko yanayostahili kuwahukumia watu wasio na hatia kifo kutokana na ugonjwa unaoweza kuzuiwa. Kusimama kwa mapigano, hata kwa muda, kutaokoa maisha. Nawasihi, nawaomba kwa nguvu zote: tupeni nafasi ya kusaidia watu wanaohitajika zaidi.

28 May, 2026

Pia najua kwamba kuna hasira na kutokuamini katika baadhi ya jamii, na naelewa kwa nini. Imani lazima ipatikane, haiwezi kudhaniwa. Hatujafanya mambo vizuri kila wakati. Lakini ninaahidi, tuko hapa kujifunza kama vile tupo hapa kusaidia.

Ninahitaji kuwa mkweli nawe kuhusu jambo muhimu. Milipuko mingi ya awali ya Ebola nchini DRC ilisababishwa na virusi viitwavyo Ebola Zaire, ambavyo tuna chanjo na matibabu. Mlipuko huu unasababishwa na virusi tofauti viitwavyo Ebola Bundibugyo. Kwa sasa hakuna chanjo wala matibabu yaliyoidhinishwa dhidi yake. Hii ni mbaya, na mnastahili kusikia hilo wazi. Lakini pia nataka mjue hivi: ingawa hakuna matibabu maalum ya Bundibugyo, kuna mengi tunayoweza kufanya pamoja kuzuia kuenea kwa virusi hivi na kuokoa maisha. Huduma ya msaada wa mapema katika vituo vyetu vya matibabu inaweza kuleta tofauti ya kweli. Kama wewe au mtu unayemjua anaugua, tafadhali usisubiri. Kujitokeza mapema kunaweza kumaanisha tofauti kati ya maisha na kifo. Na kila tunachofanya, tutafanya nawe. Tutakusikiliza, tutashiriki taarifa nawe, na tuko hapa kukusaidia. Na kwa wale ambao hatuwezi kuwaokoa, tutaomboleza nawe. Tutakusaidia kuomboleza wapendwa wako waliopotea kwa mazishi salama na yenye heshima.

Tunafanya kazi chini ya uongozi wa Serikali ya DRC, pamoja na washirika wote wanaohusika, tukiungana kwa lengo moja: kusimamisha mlipuko huu na kulinda jamii zenu. Hakuna anayefanya kazi peke yake. Hakuna anayefanya kazi kwa madhumuni tofauti. Tunaratibishwa, tumejitolea, na tuko hapa.

Ndiyo maana ninakuja Bunia. Nitakuwepo mwenyewe, pamoja na wenzangu, nikutana na viongozi wenu, nikisikiliza wasiwasi wenu, na kufanya kila niwezalo kukusaidia. Sitasimamia hili kutoka ofisi ya starehe mbali nawe.

Huu ni mlipuko wa 17 wa Ebola nchini DRC. Pamoja, mmeshinda kila mmoja wa milipuko iliyopita. Hilo si jambo dogo. Ni ushahidi wa nguvu na ustahimilivu wa jamii zenu. Nimeshuhudia nguvu hiyo kwa macho yangu mwenyewe.

Ndugu zangu wa Ituri, nataka mjue kwamba dunia inaangalia ujasiri wenu. Hamjasahauliwa. Pamoja, tutashinda mlipuko huu, kama vile mlivyoshinda kila changamoto iliyopita. Ustahimilivu wenu ni nuru inayotuongoza sisi sote.

28 May, 2026

Tutapita pia wakati huu. Si kwa sababu ya mtu yeyote, bali kwa sababu yenu.

Timu zetu zipo tayari huko, na zitabaki kwa muda wote unaohitajika. Na mlipuko huu utakapokwisha, hatutaondoka kimya kimya. Hatutawasahau. Tutabaki, na tutaendelea kufanya kazi nanyi kujenga mifumo ya afya inayolinda kila mtu katika kila jamii.

Ninatazamia kuwaona Bunia hivi karibuni. Hadi hapo, tafadhali jueni kwamba mko katika mawazo yangu.

Kwa heshima na mshikamano,

Paluku

Tedros

Tedros Adhanom Ghebreyesus

Mkurugenzi Mkuu, Shirika la Afya Duniani